

5. Petrovski, Vlado and Mirascieva, Snezana and PetrovaGjorgjeva, Emilija (2011) Multiculturalism, globalization and the implications on education. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 15 (256). pp. 1366-1371. ISSN 1877-0428 Retrieved 25 December, 2013 from <http://eprints.ugd.edu.mk/8510/1/Multiculturalism%2C%20globalization%20and%20the%20implications%20on%20education.pdf>
6. Luchtenberg, S (2005). *Multicultural Education: Challenges and Responses*. *JSSE*, 1, 31-55 [in English]
7. Trepptke, C. Turkish Children and Mothers Project (ECAP Collaborative) <http://ecap.crc.illinois.edu>. Retrieved February 14, 2016, from <http://ecap.crc.illinois.edu/eearchive/books/multicul/trepptke.html> [in English]
8. http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Projects/DocumentsTwentyCentury/Population_en.pdf
9. <http://www.spiegel.de/international/germany/turkish-immigration-to-germany-a-sorry-history-of-self-deception-and-wasted-opportunities-a-716067-2.html>
10. <https://www.uni-due.de/studienangebote/studiengang.php?id=42>
11. <https://www.uni-due.de/studienangebote/studiengang.php?id=55>

Ковалинская И.В.

МУЛЬТИКУЛЬТУРНАЯ ПОДГОТОВКА УЧИТЕЛЕЙ В ФЕДЕРАТИВНОЙ РЕСПУБЛИКЕ ГЕРМАНИЯ

Статья посвящена описанию системы подготовки будущих учителей к работе в мультикультурной учебной среде в Федеративной Республике Германия. Автор описывает структурные компоненты системы мультикультурного образования и выявляет социо-экономические условия ее внедрения. Автор указывает, что именно в Германии уделяется большое внимание развитию содержательного компонента системы мультикультурного образования. В статье описаны направления мультикультурного обучения бакалавров образования в системе университетской подготовки в Германии. Автором проанализированы программы подготовки бакалавров образования по специальностям «Учитель средней школы» и «Социальный работник» и выявлено, что мультикультурное обучение занимает важное место в системе подготовки будущих учителей и социальных работников, что отображается в структуре учебных планов и рабочих программ.

Ключевые слова: мультикультурное образование, содержательный компонент, подготовка бакалавров, страны трудовой миграции.

Kovalynska I.

MULTICULTURAL TEACHERS' TRAINING IN THE FEDERATIVE REPUBLIC OF GERMANY

The article focuses on the description of the system of multicultural education in Germany. The author first describes socio-economic prerequisites that led to formation of the system of multicultural education. Further the author underlines that different European countries develop definite components of the system of multicultural education due to their socio-economic and historical development. Then I. Kovalynska focuses on future teachers' multicultural training within the framework of university education in Germany, namely in the university Duisburg-Essen. The author describes historical and socio-economic conditions that laid the basis of modern multicultural teachers' education in Germany. Analyzing works of modern foreign scholars the author states that the system of teachers' training in Germany has felt the impact of new socio-economic conditions and answers to the challenges with changes that cover both the content of textbooks, the essence of programs and principles of future teachers' education as well as main basic principles of educational system organization in the whole country. She describes the bachelor programs of teachers' training and states that a specialized research group that deals with problems of multicultural education and provides training according to the program of the course within the framework of teachers' training system that is devoted to multicultural education, which is called "Intercultural Pedagogy", works successfully in the university. The author argues that several modules of the program of bachelor training for 2 specializations "Secondary school teacher" and "Social worker" contain diverse topics that provide future teachers with possibilities to learn what multicultural environment is and what qualities are needed for their successful professional activity under such conditions. The author of the article stresses that some modules of the learning plan focus on diversities in educational systems of the world, some others provide psychological training of future teachers for challenges that might await them in multicultural educational environment, while some others prepare students for practical activities in a multicultural class. The author makes a conclusion that programs of teachers' training in universities of Germany are focused on multicultural education that fully corresponds to the requirements of the European Union as for forming European identity.

Key words: multicultural education, content component, bachelor training, countries of work migration.

Подано до редакції 19.04.2016.

УДК 37 (437.3) (091)

© 2016

Новосад В.П.

ВИТОКИ І ЗМІСТ КОНЦЕПЦІЇ ПАНСОФІЧНОЇ ОСВІТИ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО

В статті розглядається, розроблена великим чеським педагогом Яном Амосом Коменським, концепція пансофічної освіти, головна ідея якої – цілісність та системність знань, а також інтеграція змісту освіти. Розкрито суть поняття "пансофія", а також зміст та витоки концепції "всезагальної мудрості". Проаналізовано тринітарну структуру сучасного пансофічного знання, а також розкрито її значення для розв'язання актуальних питань сучасної педагогіки. Виокремлено основні елементи та напрями, які в розумінні мислителя включає в себе поняття «пансофія».

Ключові слова: ідея "всезагальної мудрості", пансофія, пансофічна школа, гуманістичні погляди, тринітарність пансофічного знання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... У наш час – в умовах інформаційного буму і переходу до інформаційного суспільства ідеї пансофічної освіти набувають особливо важливого значення, оскільки закладають методологічні основи відбору і структурування загального змісту освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Концепція пансофічної освіти, головна ідея якої – цілісність та системність знань, а також інтеграція змісту освіти – розвивалася в працях Д. Чижевського, М. Арцишевської, Ф. Йейтса, К. Шаллера, К. Ніпкова, А. Красновського, Р. Альта, О. Піску нова та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає в тому, щоб розкрити витoki та зміст концепції пансофічної освіти Яна Амоса Коменського.

Виклад основного матеріалу дослідження... Безсмертя мислителя – це безсмертя його ідей. Час може змінити сенс і значення цих ідей, змінювати їх місце на шкалі сучасних цінностей. Але вони залишаються невід'ємною частиною сучасного суспільного та наукового пізнання, однією з рушійних сил його розвитку.

Саме такими є ідеї Я.А. Коменського. Наскільки б інтенсивно і швидко не розвивалася педагогічна думка, наскільки б бурхливою не була еволюція педагогічної науки, ідеї, закладені Коменським в основу цієї науки, завжди будуть дієвим фактором її прогресу.

Звернення чеського педагога до питань виховання не було випадковим. Це був природний і закономірний наслідок гострого інтересу Коменського до проблеми людини і суспільства, а також способів і шляхів їх вдосконалення та перебудови.

Ян Амос Коменський був сином своєї епохи і раціоналізм, прагнення знайти пояснення педагогічних явищ в законах природи поєднуються у нього з глибокою релігійністю, з визнанням Бога творцем всього існуючого. Коменський належить до тих небагатьох мислителів, які були визнані сучасниками.

У педагогіці Яна Амоса Коменського знайшло відображення характерне для епохи напередодні Нового часу переконання в необхідності реформування суспільства, і в першу чергу – системи освіти. У педагогічних працях епохи Відродження рекомендували відмовитися від покарань, особливо тілесних, оскільки діяльність людини часто вимагала від неї відваги і витримки, сміливості, підприємливості. Для цього потрібно було виховувати і зміцнювати гідність в людині. Замість покарань пропонувалася система впливів на почуття гідності учня, покликана пробудити в ньому суперництво... Вчення прагнули зробити приємним, використовувати ігри [1, с. 112].

Коменський вважав, що в кожній людині повинна бути розвинена людська сутність і в цьому полягає головна мета виховання. Людина – найдосконаліша істота на Землі і вона має право на безперешкодний розвиток всіх своїх сил і обдарувань; разом з тим розумно вихована людина має свідомо використовувати всі свої сили і способи не тільки на благо собі, а й усім іншим людям.

Демократичний гуманізм Коменського був тісно пов'язаний з його ідеєю пансофії, під якою він розумів зведення воєдино всього найважливішого із добутих людством наукових знань. Але значення пансофії він бачив ще в іншому: звід всього головного з всіх наук повинен стати надбанням усіх людей, а тому всі школи повинні бути пансофічними [5, с. 7].

Термін "пансофія" вперше зустрічається у книзі Франческо Патриції "Нова філософія Всесвіту" ("Nova de universitas philosophia"), яка вийшла в світ у 1592 р. Під цим терміном, як підкреслює Ф. Йейтс, автор мав на увазі доктрину універсальної гармонії, зв'язок між "внутрішнім" світом людини і "зовнішнім" світом природи – тобто філософію макро- і мікrokосма [2, с. 303].

Запозичуючи цей термін, Коменський змінює його "сміслову навантаження" (Е. Шадель), додаючи до двох Божественних книг (Біблії та природи) третю - "внутрішній світ людського духу". Ці три передумови – необхідні для формування пансофії – "універсальної мудрості, тобто знання всього, що існує, відповідає тому, як це існує, а також з урахуванням корисної мети, заради якої воно існує" [10, с. 13-14]. "Говорячи в термінах традиційної метафізики, заключає Шадель, – він прагне пов'язати воєдино космологію, психологію і теологію, тобто природу, людину і Бога" [10, с. 15].

Сформований в альтруїстському і на рідкість мужньому дусі, Коменський створив нову ідейну зброю – пансофію, яка призначалася для знищення зла і встановлення добра на землі. Він бачив своє покликання в поверненні миру, понівеченим міжусобицями народам, у встановленні на землі раю, в наближенні «тисячолітнього царства» істини, справедливості, добра, радості і краси.

Будучи предтечею просвітництва, Коменський вірував в розповсюдження знань як панацеї від жаків уособиць: світ врятується мудрістю (sophia). Пансофія (всезнання) повинна стати надбанням всіх.

Але за допомогою педагогічного інструментарію, сучасної Коменському школи, пансофію розповсюдити було не можливо. Всемудрість припускає знання сутності всіх речей, а школа учить словам. Мудрість недосяжна без оволодіння науковими методами пізнання, школа губить розумові здібності учнів отупляючим зубрінням. Пансофія припускає високу моральність, щоб розум не служив злу, а школа, відділяючи знання від розуму,

одночасно розводила розум і інтереси, потреби та прагнення. Вона не вчила головного – любити добро і ненавидіти зло, насолоджуватися пізнанням істини і служити їй.

Для піднесення пансофії необхідний був легкий, простий, надійний метод навчання, метод, що дає стовідсоткову гарантію успіху. Ніякої пансофії не буде також, якщо не учити цілісному, внутрішньо впорядкованому і системно зв'язаному знанню про світ в цілому, про Космос. Отже, треба відкрити спосіб навчати всіх всьому і всесторонньо [5, с. 627].

Розглядаючи пансофічні ідеї чеського педагога, Д. Чижевський відмічає важливе значення його універсализму для розвитку педагогічної думки [9, с. 150]. Водночас, практичний характер його "Пансофії", спрямований на організацію наукової діяльності, створення універсальної мови, методичне об'єднання знань вносить новий погляд на основи педагогічної теорії та шкільної практики. У "Пансофії" чеський педагог прагнув охопити всі нові знання та відкриття в одне ціле, підпорядкувати їх одній системі, а в кінцевій меті прийти до загальної гармонії, усунувши протиріччя між науковим пізнанням та істиною, що закладена у Святому Писанні. Як зазначає вітчизняний дослідник, чеський педагог, знаходячись під впливом містичної філософії епохи Бароко, формулює думку щодо паралельності пізнання трьох основних категорій пансофії – пізнання Бога, світу, самопізнання [9, с. 147].

Людині притаманне прагнення до самовдосконалення, мирного співіснування та духовного розвитку. Для досягнення такої гармонії Я.А. Коменський створює систему універсального, комплексного виправлення світу, яке є єдиним для різних народів і різних країн. "Пансофія" Я.А. Коменського носить і реалістичний характер, який проявляється у живому відображенні всіх існуючих речей, і релігійний, оскільки в ній використовується Одрокровення для пізнання речей та підготовки до майбутнього життя [9, с. 154].

Глибинною підставою педагогічної системи Коменського став його власний варіант гуманістичної філософії, названий "Пансофією" – загальною мудрістю. Своє бачення "Пансофії" чеський мислитель виклав у двох невеликих за обсягом творах, які займають центральне місце в його філософській спадщині – "Провісник загальної мудрості" (1639) та "Пансофічна школа, тобто школа загальної мудрості" (1657). Оволодіння пансофією вручає людині надійний ключ до брами універсальної освіти, яку Коменський протиставляв односторонньому навчання. Він глибоко усвідомлював всю згубність і неприпустимість односторонньої освіти, коли богослови нічого не розуміють в філософії, а філософи дозволяють собі зарозуміло ігнорувати богопізнання. Коменський вважав, що одна людина не може бути видатною у всіх областях знання, але він був переконаний, що кожна людина "може знати все в міру необхідності", щоб стати гідним фахівцем у своїй галузі.

Пансофія – всезагальна мудрість досконалого людського знання – своєю структурою повинна була віддзеркалювати структуру світу в його цілісності й єдності. Зовсім іншу спрямованість мав традиційний енциклопедизм, розвиток якого розпочався років за двісті до Коменського. У XVI-XVII ст. енциклопедичні компендіуми були поширені в багатьох європейських країнах. Однак в усіх цих книгах науково достовірні відомості перемішувались із фантастичним домислами. Такі енциклопедичні збірки аж ніяк не відзначалися стислістю викладу; вони були простими компіляціями і містили відомості різного ступеня достовірності [8, с. 15].

Головне досягнення Я.А. Коменського полягає у тому, що він прийшов висновку про наявність об'єктивних закономірностей навчально-виховного процесу. Фундаментальною ідеєю педагогіки науковця, як ми уже зазначили, є пансофізм, тобто узагальнення усіх здобутих цивілізацією знань і донесення цього узагальненого знання через школу рідною мовою до усіх людей, незалежно від суспільної, расової, релігійної приналежності.

Коменський намагався виявити те єдине євангельське начало, яке лежало в основі його філософії – пансофії, а значить і педагогіки. В цьому він спирався на своїх безпосередніх попередників – авторів філософських і педагогічних трактатів пізнього середньовіччя.

Пансофія в розумінні мислителя являє собою «живе відображення світу» і включає в себе: "1. Цілісний короткий курс загальної освіти. 2. Яскравий світоч для людського розуму. 3. Тверде мірило істини. 4. Вірну картину життєвих справ і занять. 5. Блаженні сходи до самого Бога" [5, с. 497].

Ідеї пансофії потужно звучать і в одному з головних педагогічних творів Я.А. Коменського "Велика дидактика" [4]. Передбачаючи ідеї майбутнього Просвітництва, чеський гуманіст вважав, що пансофія допоможе людству подолати соціально-політичні протиріччя, встановити мир між народами, релігійними конфесіями, станами, поклавши край кривавій вакханалії міжусобних воєн, в яких загрузла Європа XVII століття. Але для утвердження і поширення ідей пансофії необхідна реформа освіти. Стара школа вчила словам. Пансофічна школа дає знання сутності речей, прихованої за оболонками слів. Світ, на переконання Коменського, може бути врятований тільки софією – мудрістю [6, с. 57].

Пансофічне "всезнання" містить в собі три напрямки – "пізнання Бога, пізнання природи, пізнання мистецтва". Причому під мистецтвом Коменський розуміє "все, що відноситься до людської діяльності, роздумів, промов і праці" [5, с. 507]. Пансофія виступає філософією, побудованою таким чином, що вона буде: "1) легкою для засвоєння, бо в ній одне буде витікати з іншого; 2) істинність її буде міцною, так як все подальше буде

ґрунтуватися на попередньому; 3) вона буде надзвичайно корисна в застосуванні, так як в ній відмінно розкриються підстави всього мислимого" [5, с. 514].

Пансофію або всезагальну мудрість, треба вивчати у трьох аспектах: по-перше, у ставленні до самих речей, проти зневаги яких ми застерігаємо, доводячи, що сили людського розуму треба розвивати для підкорення всього існуючого; по-друге, щодо наук, які, на наше переконання, є не розрізнені знання, а єдину науку, що обіймає все. По-третє, щодо тих, для користі яких створюється наука, а саме: для користі всіх тих, хто називає себе "християнами". Відповідно до цього можна сподіватися і на трояку користь від цього твору, а саме: для людей освічених, для юнацтва в школах і для всієї маси християн [5, с. 522].

У книзі "Ян Амос Коменський сьогодні" К. Ніпков на основі компаративістського аналізу "вічного архетипу" чеського педагога розкриває тринітарну структуру сучасного пансофічного знання: "Пансофічне знання, про яке писав Коменський, будується на трьох запитаннях: Що це є? Завдяки чому усе виникло? Для чого воно? Як можна застосувати таку структуру до сучасного життя, до сучасної освіти? На запитання "Що це є?" дамо відповідь таким чином: є особисте і суспільне життя з його проблемами і завданнями. Слово "життя" стає, таким чином, категорією; воно створює перспективу інтеграції майже усіх навчальних завдань... Друге питання Коменіуса – "Завдяки чому усе виникло?" – слід ставити і у донауковій, і у спеціальній науковій площині... Учні усвідомлюють і цінності "надпредметного викладання", вимоги про уведення якого стають сьогодні усе більш актуальними". Питання, які ставляться в межах шкільних предметів, тепер знову переходять у площину світу у якому ми живемо. Висхідна проблема знову підхоплюється загальним ходом думки, але тепер з метою подальшої інтеграції. Запитання звучить таким чином: що нового внесла вузькоспеціальна точка зору? Чи ми тепер насправді знаємо більше? Якими є наслідки для окремо взятих людей, для держави та суспільства? Чи варто змінювати наші звичні думки? Наскільки це можливо? Що заважає більшості дорослих людей учитися? Як подолати апатію? На цьому рівні загальний напрям обумовлює третє запитання Я.А. Коменського: "Для чого все призначено? У зв'язку із цим із усією серйозністю обговорюються етичні аспекти... Викладання пов'язується із вихованням... У центрі тепер, як і у Коменіуса, "покладена на людину справа". Науки служать життю і становленню людини, а не навпаки" [7]. Таким чином, пансофічне знання і ідея пансофії шляхом їх компаративістського аналізу може допомогти подолати кризу змісту освіти.

Необхідність системного аналізу суті пансофії, взаємозв'язку філософії та педагогіки у творчості Я.А. Коменського для подальшого розвитку сучасної педагогіки і її компаративістської основи обумовлена, як зазначають дослідники Г. Джибладзе, С. Марчукова, К. Ніпков, Ф. Йейтс, певними причинами:

1. У сучасних педагогічних дослідженнях активно обговорюється проблема повернення до засад європейської педагогіки. Цей процес знаходить відображення і в документах, які визначають стратегію розвитку вітчизняної системи освіти. У зв'язку із цим спадщина Я.А. Коменського – засновника педагогіки нового часу – викликає актуальний інтерес як "своєрідний критерій оцінки концептуальних основ сучасної вітчизняної педагогіки" (Л. Степашко).

2. Багаторічний традиційний поділ ідей Я.А. Коменського на педагогічні, дидактичні і теологічні сприяли створенню парадоксальної ситуації: і зараз, після святкування 400-річного ювілею з дня його народження, його спадщина ще не є осмисленою, як цілісна педагогічна система.

3. Постійно зростає евристичне значення інтеграції знань як одного з основних педагогічних принципів. "У сучасному науковому і педагогічному знанні, – зазначає К. Ніпков, – зростає інтерес до теоретичних побудов узагальнюючого характеру; привертає до себе увагу інтерес учених до релігійно-метафізичних проблем; знову повстає питання про кризу цілісного світосприймання і про шляхи, які приводять, наскільки це можливо, до універсального взаємопорозуміння всупереч універсальному плюралізмові" [7, с. 58-59]

Роботу над "Пансофією" Коменський продовжував до кінця життя з багатьма вимушеними перервами. Подоланню перешкод, що виникали на цьому шляху, поширенню педагогічних ідей Коменського в країнах Західної Європи великою мірою сприяла щира моральна і матеріальна підтримка, яку надавав йому освічений англійський комерсант, покровитель наук Самуїл Гартліб. Ця підтримка рештою-решт справила благотворний вплив і на подальший розвиток науково-педагогічних досліджень геніального чеського педагога [3, с. 51].

А. Лімевський підкреслив актуальність твору "Пансофія", яка була основною працею його життя, знайшла належну оцінку, позаяк охоплює світ видимого, духу і відкриття через осмислення, свідомість і віру. Це є пошук правдивого предметного пізнання, яке заперечує всі розколи, секти і війни. Одним словом, це як фантастична мрія, але вимріяна настільки чудово, що ще багато століть впливатиме на людей, щоб формувати їх як особистостей.

Висновки... Таким чином, ідея створення "Пансофії" за життя Коменського не знайшла ні достатнього розуміння, ні підтримки серед його сучасників. Дехто навіть вважав її утопічною або ж проявом надмірних амбіцій педагога-мислителя.

Нині, пансофічна думка про необхідність всебічної загальної освіти для всіх людей досі жива. Адже саме тепер, під час науково-технічної революції, педагогіка на перший план висуває проблематику загальної освіти і

загальної культури всім категоріям населення. Без такої культури і освіти сучасна людина відчувала б себе втраченою і знівченою за умов технічної цивілізації.

Коменський за допомогою пансофії хотів усунути непорозуміння між народами, викоринити пороки, помилки, встановити загальне порозуміння, злагоду у всьому світі. Її дух терпимості й взаєморозуміння між людьми і народами й у наш час не залишає поза увагою суть суспільних процесів.

Гуманіст Коменський вірив в доброту людської природи і вбачав причину всього зла в незнанні або спотвореному знанні. Пансофія – загальна мудрість, в його уявленні, – істинне знання усіма людьми всього самого важливого про світ, знання, зведене в логічну систему і викладене в єдиній енциклопедичній книзі.

Використана література:

1. Альт Р. Прогрессивный характер педагогики Коменского / Роберт Альт. – М. : Акад. пед. наук РСФСР, 1959. – 150 с.
2. Йейтс Ф. Розенкрейцерское Просвещение / Франсес Йейтс. – М. : Алетейа, Энигма, 1999. – 496 с.
3. Красновский А.А. Ян Амос Коменский / Александр Абрамович Красновский. – М. : Учпедгиз, 1953. – 323 с.
4. Коменский Я.А. Великая дидактика / Ян Амос Коменский. – М. : Педагогика, 1989. – 416 с.
5. Коменский Я.А. Предвестник всеобщей мудрости / Ян Амос Коменский // Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. Т. 1. – М. : Педагогика, 1982. – 656 с.
6. Коменский Я.А. Пансофическая школа, то есть школа всеобщей мудрости / Ян Амос Коменский // Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. Т. 2. – М. : Педагогика, 1982. – 576 с.
7. Нипков К.Э. Ян Коменский сегодня / К.Э. Нипков. – СПб. : Глагол, 1995. – 103 с.
8. Пискунов А.И. Жизнь, деятельность и педагогическое наследие Я.А. Коменского / Алексей. Иванович Пискунов // Коменский Я.А. Избр. пед. соч.: В 2-х т. – Т. 1. – М. : Педагогика, 1982. – С.7-24.
9. Чижевський Д. Філософські твори. У 4-ох томах. – Т. 3./Д.Чижевський. – К. : Смолоскип, 2005. – 456 с.
10. Шадель Э. Пансофия Коменского как гармоничное единство познания мира, себя и Бога /Э.Шадель // Картина мира: наука, философия и религия : материалы Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 100-летию юбилею астрофизика Н.А. Козырева (Санкт-Петербург, 19-20 ноября 2008 г.). – СПб. : Изд-во «Европейский дом», 2009. – С. 13-30.

Новосад В.П.

ИСТОКИ И СМЫСЛ КОНЦЕПЦИИ ПАНСОФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ЯНА АМОСА КОМЕНСКОГО

В статье рассматривается, разработанная великим чешским педагогом Яном Амосом Коменского, концепция пансофического образования, главная идея которой – целостность и системность знаний, а также интеграция содержания образования. Раскрыта суть понятия "Пансофия", а также содержание и истоки концепции "всеобщей мудрости". Проанализировано тринитарную структуру современного пансофического знания, а также раскрыто его значение для решения актуальных вопросов современной педагогики. Выделены основные элементы и направления, которые в понимании мыслителя включает в себя понятие "Пансофия".

Ключевые слова: идея "всеобщей мудрости", пансофия, пансофическая школа, гуманистические взгляды, тринитарность пансофического знания.

Novosad V.

THE IDEA OF PANSOPHIC EDUCATION OF JAN AMOS KAMENSKII

The article is devoted to the sophisticated ideas of Jan Amos Kamenskii. These are ideas of pansophic education.

The great teacher and thinker Jan Amos Kamenskii considers "pansophiya" as a driving power. Cognition of "pansophiya" gives us a reliable key to the gate of universal education. It must be stressed that the main idea of the concept of "pansophiya" is integrity and system of knowledge and also integration of educational content.

The author of the article exposes the notion of 'Pansophiya' as well as the content and origins of the concept of "universal wisdom".

The emphasis has been placed on trinitarian structure of modern pansophic education. Also revealed its importance for solving urgent problems of modern pedagogy.

Furthermore, basic elements and directions that a concept "pansophiya" includes are distinguished.

Komenskii stresses that one person cannot be prominent in all spheres of knowledge, but he is assured that anyone can be 'good enough' (to know enough) to become a deserving specialist in a "narrow" field.

Key words: the idea of "universal wisdom", pansophiya, pansophic school, humanistic views, trinitarianism of pansophic knowledge.

Подано до редакції 18.04.2016.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. М.Р.Арцишевською